

— Не бива да идешъ самичкъ на *Божи-гробъ*; ний не та оставями, земни и жена си, и двѣтъ си момчета — семейно иди, послушай съвѣта ни, му говорили. — И той послушалъ съвѣта имъ. Така сварихъ тоя въпросъ рѣшенъ за моя най-голѣма радость; ще идж и азъ на хаджилкъ!

Прѣдстоеше, скоро въ първитѣ числа на септемврий 1844 г. да *потеглимъ* за *Божий-гробъ*, — така бѣше тогива терминологията на това пътувание, и азъ трѣбваше да зарѣжж школото и да се приготвямъ за пътъ. И важно бѣше моето приготвление. Първо взехъ та си направихъ единъ *устенъ* — прѣчка съ желѣзенъ бодъ, за да карамъ биволитѣ на колата, и второ, да си съшия едно *тефтерче* отъ нѣколко листа бѣла книга, за да записвамъ имената на градоветѣ и селата, прѣзъ които ще минавами.

Хаджийското пътувание имаше тогива своя особенъ характеръ. То ставаше съ кервани, по десетина или повече биволски кола, споредъ числото на хаджийскитѣ семейства, пълни съ взевъзможна провизия, като на прѣселение. Освѣнъ всички нуждни дрѣхи за носение, постилки и завивки, хаджитѣ отъ онова врѣме изъ България трѣбваше да носѣтъ и храна достатъчно за нѣколко мѣсеци, като че отиватъ да се затварятъ въ обсада: чували съ брашно, сухари, пастарма, качета съ риба и трушия, толумъ сиренъе, соль, пиперъ и тая домашна българска *тригя* за подкиселяване на пословичната рибена чорба не липсуваше. И до нѣйдѣ тая прѣдвидливостъ се оправдаваше. Двадесетъ дни пътувахми отъ Търново до Калиполъ съ биволскитѣ кола, ноцувахми и пладнувахми по полето, дѣто завчасъ огньтъ се накладваше и съ примитивнитѣ *менчета* и *гърнета* трапезата бѣше готова съ прѣсна гозба въ нѣколко минути, било отъ провизията въ колата, било отъ набавена по пътя изъ селата. Биволитѣ пасѣтъ по зелената морава, а хаджитѣ насѣдали на сжщата морава обѣдватъ или вечерятъ. Животъ *катунарски*, но и приятенъ, колкото щете, още че и *хаджийски*. Отъ гдѣто минавахми, съ прѣстъ ни соцахъ: отиватъ на *Божи-гробъ*! на хаджилкъ!

Едното отъ приготвленията ми — устеня не влѣзе въ употребление; устенътъ на кираджията бѣше достатъченъ, хемъ и по-длъгъ. За второто ми приготвление, *нашитото тефтерче*, идеята самъ си дадохъ. Хаджилкъ! *Божи-гробъ* —